

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

Külmisziói melléklettel
Ajándék naptárral

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2009. december

- Zsid 3, 7-8 -

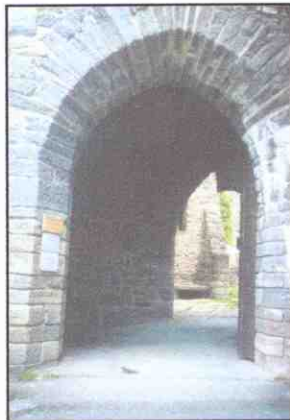
A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

† Teke Zsigmond 1912 Iharosberény – 1999 Sand (ev. lelkész, Sand)

Adventi szózat

„Emeljétek föl fejeteiket, ... hogy bemehessen a dicső király!” (Zsolt 24,1-10)

Kegyelmes hozzánk az Isten! Advent áldott idejével új egyházi esztendő köszöntött ránk! Füleink máris hallják a régi kedves adventi ígétet: „Sion, ímhol jő néked a te Királyod” – „Készítsétek az Úrnak útját” – „Örüljétek az Úrnak mindenkor” – „Az ÚR közel”. Ma nem a megszokott régi jó és kedves íge, hanem egy felszólítás csendül fel a zsoltároköltő ajkán: „ti kapuk, emeljétek fel fejeteiket, és emelkedjétek fel, ti örökkévaló ajtók, hogy menjen be a dicsőség Királya”. Talán úgy hallok te is, mint én, hogy az örök advent örök ígéje szólal meg ebben az ígében. Advent azt jelenti, hogy Úrjövétel! Tehát az Isten az, aki jön hozzánk! Nincs tehát fontosabb tennivaló, minthogy: a lélekkapuk felnyíljanak, és az Úr betérhessen hozzánk, hogy áldott adventünk lehessen nekünk is!

Keresztelő János mellett tehát Dávid király is adventi útegyengető. Ezt a zsoltárt ugyanis Dávid király énekelte, mikor az Éli főpap fiai által, a filiszteusok elleni harcban a szövetség ládáját visszaszerezte, és azt visszavitte a szentek szentjébe...

Vajon Jézus Krisztus fénytelen és dísztelen életében Dávid király jóvendőbe látó tekintete miről látja, hogy ő a dicsőség Királya? Annak ellenére, hogy Krisztus a szegénység köntösét viszi magára, és az általa meggyógyítottaknak erősen lelkére köti, hogy senkinek el ne mondják, milyen nagy dolgot cselekedett velük az Isten, mégis a szegénység és az alázat leple alól előtörnek az ő isteni dicsőségének a sugarai. Jézus Krisztus igazi dicsősége talán nem is annyira betegséget, bajt és halált legyőző hatalmában, mint inkább a büntelen szentségében áll előttünk... Az ő közelében történik meg az is, hogy a pénz rabszolgái felszabadulnak a pénz ígézete alól, és például a dúsgazdag, de kapzsi Zákheus a szegények jótévőjévé válik! Ő nemcsak imádkozta azt, hogy *legyen meg a Te akaratom*, hanem alázatosan, számárháton ülve vonul be Jeruzsálembe, homlokát alázatosan tartja oda a szűrő töviseknek, és

vállalt alázatosan teszi oda a súlyos kereszt alá, mert látja, hogy ez az Isten akarata! Igen! Lelkének a szent tisztasága és szívének a szent jósága az a már messziről is jól látható szent érték, amiről nagyon jól látta már Dávid király is, hogy Jézus Krisztus a dicsőség Királya.

A dicsőség Királya közeledik ma hozzánk is. A hírnöke a mai vasárnapban íme itt áll előttünk is. Ugye mintha csak ma mondaná, és mintha csak nekem és neked mondaná Dávid király: „emeljétek fel fejeteiket, emelkedjétek fel és nyissatok ajtót, hogy hadd menjen be a dicsőség Királya!” – Testvér! Vajon kész vagy-e a szívedet kitérni a dicsőség Királya, Jézus Krisztus előtt? Érzed-e, tudod-e és tapasztalod-e már, hogy az életed minden gyengesége csak onnan ered, hogy Krisztus hiányzik az életedből!

Tény, hogy a történelem során bőven találunk embereket, akik sokkal többet, sokkal nagyobbat és sokkal szebbet mertek elkezdeni, mint amire testi erejükből teltet volna. Vajon a kétségek, a nehézségek a kemény megpróbáltatások idején mi adott ezeknek reménységen felül is erőt? Nem más, mint egyedül az Isten! Tele vagy te is gyengeséggel! Hisz elbuksz, lelesel, porba omlasz, félsz, kételkedsz, elcsüggedsz és hamar kétségbe esel. Hogyne, hisz nem sikerülnek terveid, és halomra dőlnek számításaid. Elégeld meg már a gyengeséget! Nyisd ki a szívedet Krisztus előtt! Hadd térjen be hozzád is, és hadd menjen végbe a te szívedben is a nagy változás. A gyengeség hadd legyen a te életedben is diadalmas erővé! Hogyan? Úgy, hogy a kishitűség, gond, aggodalom, csüggedés, kétség és reménytelenség életedet megkötöző erői közül dobd át magadat a Krisztus karjai közé, és meglátod, megváltozik minden, mert: erő, bizalom, hűség, bátorság és egészen új életkedv tölti el az életedet. Csak a Krisztusnál lehet megtanulni, hogy az Isten minden útja kegyelem és hűség, és csak a Krisztusnál lehet megérezni, hogy ha talán mindenki

elfeledkezik is rólunk, de az Isten sohasem feledkezik meg azokról, akik őbenne bíznak! Testvér! Tedd hát a te életedet Krisztus kezébe, és el minden kishitűséggel csüggedéssel, kétségeskedéssel, és reménytelenséggel. Aki a Krisztus kezét fogja, az Isten oltalmában él és jár.

Az emberiségnek talán sohasem volt nagyobb szüksége a Krisztusra, mint épp ma. Nézzük csak egyetemlegesen az emberiség életét: a romlás, a hanyatlás és a haldoklás tünetei dobódnak fel benne. Az erkölcsi lazaság, a túlméretezett szabadosság, a ma már szinte korlátlan könnyelműség és felelőtlenség, amelyben sokan szinte tetszelegnek önmaguknak, vajon vezethet-e valami jóra? És az erkölcsi beteg emberiségnek bizony nincs és nem is lehet más megmentője, mint egyedül csak Krisztus. És a mai szent íge, mint előre küldött hírnök, épp arról szól, hogy: Krisztus és benne a megújulás lehetősége közeledik hozzánk. Lehete rá más feleletünk, mint: sarkig tárjuk ki előtte az életünk ajtaját, és odaborulunk eléje alázatosan, és segédelmet keresve. A pusztulás útjából bizony csak így lehet élet és fel-támadás! Csak az Isten segíthet rajtunk! Azonban az Isten is csak akkor tud segíteni, ha az emberek szíve megnyílik Jézus Krisztus előtt. Engedjük azért, és tegyük lehetővé, hogy az evangélium éltető ereje ragadjon meg minket is...

Amikor Pascal, a tudomány örök büszkesége 36 éves korában meghalt, akkor a szíve felett egy ruhadarabot találtak, melybe ezek a szinte hitvallásszerű szavak voltak hímelve: „Bizonyosság, tűz, öröm, béke! Elfelejtétek mindent, az egész világot, csak téged nem, Istenem! Atyám, a világ nem ismert Téged, de én ismerlek Téged! Öröm, öröm, és mindig csak öröm: Jézus! Valamikor elszakadtam tőle, de most már fenntartás nélkül meghajlok előtte, mint Megváltóm előtt!”

Testvér! Ez a néhány szó, és a szavak mögött rejlő élet, bizony adventi kapunyitás a dicsőség Királya előtt! Ugyanez a Jézus Krisztus áll most a te életed küszöbe előtt is. Érzed-e, hogy csak ő menthet meg téged is? Nyiss hát ajtót előtte, hadd menjen be hozzád is a dicsőség Királya! Ámen.

Elhangzott Sandon 1948. november 28-án, advent I. vasárnapján.

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
főbb információi, eseménye**

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
Győrben, a 2009. november 14-én tartott
közgyűlése az alábbi határozatokat hozta:**

A közgyűlés Bencze András székesfehérvári lelkész püspökhelyettesnek választotta, valamint egymillió forintos támogatást szavazott meg a csikvándi templom szigetelési munkálataira. (Az egyházközségnek a templom teljes felújítását célzó pályázata önhibáján kívül nem sikerült, így lépésenként kívánják elvégezni a munkálatokat.) A közgyűlés egyhangúlag megszavazta a soproni Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnáziumban 2010 március 20–21 között immár hagyományosan megrendezendő egyházkerületi konfirmandustalálkozó költségeinek támogatását a kerület külön keretéből.

http://nyugat.lutheran.hu/tanulmanyok/hatarozatok/kozgy/14gyor_2009

Az egyházkerület 2010. évi eseménynaptára:

- február 27. egyházkerületi nap – Bakonycsernye
- március 20–21. egyházkerületi konfirmandustalálkozó – Sopron
- április 17. egyházkerületi közgyűlés – Veszprém
- május 2. egyházkerületi kórustalálkozó – Pápa
- május 15. egyházkerületi (országos) missziói nap – Kissomlyó
- június 5. nyugdíjaslelkész-találkozó – Győr
- június 14–17. lelkészevangelizáció – Gyenesdiás (Révfülöp)
- július 14–18. Szélrózsa ifjúsági találkozó – Szarvas
- augusztus 24–26. munkaévközdő lelkész-találkozó – Kőszeg
- szeptember 17–18. gyülekezeti elnökségek konferenciája és munkatársképző nap – Révfülöp
- október 8–9. pedagógus csendesnap – Sopron (Eötvös)
- november 13. egyházkerületi közgyűlés – Győr

- Beled, 2009. december 13. vasárnap – koncert

Az egyházközség zenét tanuló hittanosai adnak koncertet a beledi evangélikus templomban december 13-án, vasárnap 16 órai kezdettel. Mindenkit szeretettel várnak a szervezők. A belépés díjmentes.

További információ Bérés László lelkésztől kérhető a 20/824-8758 telefonszámon.

- Veszprém, 2009. december 13. vasárnap – hálaadó nap

Tíz évvel ezelőtt felépült gyülekezeti házáért ad hálát a veszprémi gyülekezet december 13-án, vasárnap. Az egész napos program délelőtt 10 órakor úrvacsorai istentisztelettel kezdődik, melyen ígét hirdet Ittész János püspök. Délután hangversenyek, kiállítás színesíti a programot.

A programról részletes információ Isó Zoltán lelkésztől kérhető a 20/824-5898 telefonszámon.

- Nagygyimót, 2009. december 13. vasárnap – hálaadás

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát száz évvel ezelőtt felépült templomáért a nagygyimóti gyülekezet. Az alkalom december 13-án 15 órakor kezdődik Ittész János püspök szolgálatával.

További információ Szakos Csaba lelkésztől kérhető a 20/824-4372 telefonszámon.

- Takácsi, 2009. december 20. vasárnap – parókiaszentelés

Ünnepi istentisztelet keretében ad hálát felépült parókiajáért a takácsi gyülekezet. Az alkalom december 20-án, vasárnap 14 órakor kezdődik, melynek igehirdetői szolgálatát Ittész János püspök végzi.

További információ Tóth Károly lelkésztől kérhető a 20/824-6287 telefonszámon.

P Á L Y Á Z A T

**A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége pályázatot ír ki
lutheri teológiai örökségünk jobb megismertetése érdekében.**

**A pályázónak legalább 30-35 oldal (kb. 60 ezer karakter)
terjedelemben kell elkészítenie dolgozatát**

A CSALÁDFŐ ÍGY TANÍTSA HÁZANÉPÉT!

– Nevelés Luther teológiája alapján – címmel.

**A pályázat nyitott. A jelíges dolgozatokat 1 példányban és CD-
lemezen a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
Püspöki Hivatalához kell beküldeni: 9001 Győr, Pf. 1639**

A dolgozat postára adásának határideje: 2009. december 15.

**Eredményhirdetés az egyházkerületi napon,
2010. február 27-én.**

**Az első díj 100 ezer, a második 60 ezer, a harmadik 40 ezer Ft.
(A pályadíjak nettó összeget jelentenek.)**

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Elnöksége

Egyházkerületünk honlapja az interneten:

<http://nyugat.lutheran.hu>

A Dunántúli Harangszó az interneten:

www.harangszo.hu

Egyházunk honlapja az interneten:

www.lutheran.hu

Minden kedves Olvasónknak, Lelkésztestvéreinknek és Hittestvéreinknek

áldott, örömteli karácsonyt és békés, boldog új esztendőt kíván

a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége:

Szabó György

egyházkerületi felügyelő

Ittész János

püspök

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja**

Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

Lapunk legközelebbi száma

2010. január 10-én

jelenik meg

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula

Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)

Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. út 26.

Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169

Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639

Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Liceum)

Felelős kiadó: Tölly Balázs

Telefon: 99/512-430

Készült: Újsziget-rotta Sárvár – 1150 példányban

Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben

Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 40 €

E-mail: harangszo@lutheran.hu

Internet: www.harangszo.hu

ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok 22. A jászol

Megszámoltam: tizenhárom karácsonyi énekünkben említjük a jászlat. Jelzői különbözőségükben is azonosak: kemény jászol, rongyos jászol, Jézushoz méltatlan jászol. Luther talán legszebb karácsonyi énekében szinte azonosul Jézus személyével, jelle válik. „Ráismertek: ez a jele / Kemény jászol fekvőhelye.” (EÉ 150,5) Nem ragyogó jel, mint a csillag vagy az angyalok éneke, a pásztorok hódolata és a bölcsék drága ajándéka. Ahogyan a helye sem a lakás tisztaszbájá, hanem az istálló.

Az istállónak azonban a jászol a legtisztább helye. Tisztának is kell lennie, mert az istálló állatai nem esznek meg akármit, nem esznek akárhonnán. Illatos, időben kaszált és gondosan szárított széna kerül bele. Ami kihullik belőle, az alommá silányul a paták alatt. A disznó minden szemébe, piszokba beletúr, amit pedig habzsoló igyekezetében kitúr a vályúból, abban meg is hempereg. Nincsen kiáltóbb ellentét, mint a jászol és a vályú különbözősége. A ragadozó keselyű lecsap a magasból a tetemre, akár bele is bújik, hogy az utolsó falásra valót is kitépje a másik elől. A jászol tiszta. Amit beleraknak, az is tiszta. A jászol, amíg takarmány kerül bele, és van, ami kiegészít, mind az élet jele.

Az Isten Fiát, a Gyermeket az élelem helyére fektette Mária. Tiszta helyre került az élet Kenyere, hiszen a jászol valójában asztal. Megszoktuk, hogy a szegénység, a kiszolgáltatottság, a hazátlanság jelét lássuk az istálló jászlabán. Próbáljuk egyszer nem az állatok nehéz párája és az alom bűze felől szemlélni a jászlat, hanem a tisztasága felől. Senki sem tisztább emberként, mint a jászol tárgyként. A jászol jele az Isten jót ajándékozó szeretetének, amelyet nem homályosíthat el a sajátjába érkezőt be nem fogadók elzárkózása. Nincsen piszkosabb hely, mint az élet kenyérét be nem fogadó szív, még ha gazdájának a padlójáról enni is lehetne.

A jászol olyan, mint az ostyá paténája és a hálaadás kelyhe. Van is összefüggés a jászol jele és az áldozat jele, a kereszt között. A jászolban fekvő Gyermeke az Isten Báránya, az egyetlen igazi áldozat, amelyből mindenki részesülhet, aki Jézus Krisztus emberré lételet és értünk való keresztáldozatát együtt látja, és éheznek is az élet Kenyerére. Jó teológusok voltak azok a művészek, akik az istállót úgy képzeltek el, és rajzolták-festették meg, hogy a „rongyos istálló” nyitott fedélszékekének gerendázata a kereszt jelét sejtette a jászol fölött. Akkor is igazuk volt, hogyha a „kemény jászol” talán

barlangistállóban állt, és gerendáknak nyoma sem volt. A jászol a hazátlan kiszolgáltatottsággal együtt a magát kenyérül ajándékozó Krisztus jele.

Együttal ember-jel is. A szívtelenség és istentelen embertelenség jele. Mennyit bizonytalankodunk, hogy kit milyen közel engedjünk magunkhoz. Nagyon hamar ki tudjuk mondani, hogy „nincsen hely.” Az a szerencsénk, hogy Isten nem csapta ránk az ajtót, amikor mi ezer fenntartással, feltétellel nyilunk Isten felé és ember felé egyaránt. Nagyon szépen el lehet játszani a „szállást keres a szent család” önmagában szívet melegítő rituáléját, de mi lesz akkor, ha a szent családnak netalán istállóságát érezzük jelképesen is, valóságosan is?!

A jászol jele a Krisztus előtt nyíló ember jele is lehet. Szív-jel. Az egyedül nem csalódó reménység jele: Így énekeljük: Tedd jászladá a szívemet, / Térj be, és betér veled / Az öröm égi fénye!” (EÉ 161,6)

Szakítsunk magunknak egy kis időt, hogy az istállót a jászol jelképessége felől, Krisztus-jele felől szemléljük! Még karácsony múltával is.

Dr. h. c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

A tudós egyházépítő Dr. Kovács Sándor püspök (1869–1942)

A 160 éve született és 67 éve elhunyt tudósról és püspökről már bizony nem sokan emlékeznek. Pedig egyházunk, sőt kerületünk életében Isten nagy szolgálatot bízott rá. Idei utolsó számunkban érdemes és méltó, hogy róla emlékezzük tisztelettel.

Életéről és munkájáról: Nagyveleget született 1869 tavaszán. Tehát, már származására nézve is „dunántúli”. Miután Sopronban és Pozsonyban elvégezte tanulmányait, 1896-ban helyettes tanár lett a pozsonyi teológiai akadémián. 1907-től már egyetemi rendes tanárként dolgozott – elnyerve a doktori címet –, nevelte és tanította a jövődőlőkész nemzedéket. 1917-től az intézet igazgatója is volt. Közben számos egyháztörténeti cikket írt egyházi folyóiratainkban, könyvek is megjelentek tollából, vagy ő szerkesztette azokat. A debreceni tudományegyetem tiszteletbeli doktorának is megválasztotta. „Tösgyökeres magyar beszéde, legendáris szólásai népszerűek voltak” – olvassuk egy róla szóló emlékezésben.

1935-ben öt választották az akkori Dunáninneni Egyházkerület püspökének. Ekkor már 66 éves volt, de lendülete, szolgálata fiatalos maradt. Szorgalmasan járta gyülekezeteit. Miután püspökségéről lemondott, Sámsonházán lett lelkész. 1942-ben hunyt el 73 éves korában.

De miért emlékezünk róla a Dunántúli Harangszóban? Amit eddig néhány sorban írtam, az is méltóvá teszi, hogy ne feledjük. De mostanában, ahogy az egyházkerület

történetével foglalkozunk, többször előkerül neve. Nemcsak nagyvelegeti születése miatt.

A tudós egyháztörténész és püspök *misszionáriusi lelkületű, egyházépítő* volt a szó legszorosabb értelmében, még hozzá a mai egyházkerület területén. A *Fejér-Komáromi Egyházmegye* (akkor a dunáninneni kerülethez tartozott) történetének írója, Kovács Eleonóra levéltáros ezt írja: „*a szövénnyeknek megközelíthetőség szempontjából való átcsoportosítását 1933-ra vették tervbe, amelyet D. Kovács Sándor teológiai tanár, és egyházkerület püspöke el is készített.*” Vagyis teológiai, tudományos munkája mellett az egyházépítés, különösen a kis, születő gyülekezeteknek is gondját viselte.

Mindezt professzorsága mellett több dunántúli gyülekezetben. Nem véletlenül, hiszen például 1922–1925 között *komáromi* lelkészként dolgozott. 1924-ben „dr. Kovács Sándor egyetemi tanár és *missziói lelkész* indítványára a Szend községben tartott közgyűlésen *Tata-tóváros* Szendtől elszakad, önálló egyházzá alakul” – írja egy másik emlékezés. A gyülekezet vezetését egy ideig maga a későbbi püspök végezte. 1930-ban alakult a *Tatabánya-Felsőgallai* Evangélikus Egyházközség, s megint „a tisztikar és presbitérium beiktatását 1931-ben D. Kovács Sándor egyetemi tanár végezte.” *Vérteskethelyen* 1934-ben indult a templom építése. Ennek felszentelését is Kovács Sándor püspök végezte. 1936-ban a *nagyvelegeti* gyülekezetben tornyot építettek két harang-

gal. A torony és egy új orgona felszentelését is ő végezte el „mint a falu szülőtte.”

A legszebb történet és példa azonban az *esztergomi*. 1924-ben néhányan arról beszélgettek, hogy jó lenne itt is önálló gyülekezetet alapítani. Bizonyára nem véletlenül került elő megint Kovács Sándor neve, őt kérték segítségül. Érdekes alakulása az egyháztörténetnek, hogy „Kiss István, a Dunáninneni Kerület püspöke megbízást adott erre Kovács Sándor professzornak” Ő szorgalmasan járt istentiszteletek tartására. Végiglátogatta még Dorog és Tokod környékét is. Lassan formálódni kezdtek a gyülekezet körvonalai. S akkor a már dunáninneni püspök hívatta Molnár Gyulát, a végzős teológust: „Öcsém, az Esztergom, Dorog és környéke gyülekezetnek lelkészre van szüksége. Magára gondoltam. Kinevezem Esztergomba magam mellé, de segíteni fogom.” Így került oda az első lelkész, és alakult ki lassan a mai gyülekezet.

Még nem említettük a tudós professzornak és egyházvezetőnek, „misszionáriusnak” *költői vénáját és arcát*. Énekeskönyvünkben tíz ének van tőle, köztük németből fordítások, de sajátjai is. Többet is lehetne idézni, legyen elég egy:

Mindenem vagy, Jézusom,
élet égi Fejedelme!
Te vezérelsz jó úton,
földi porból föl a mennybe.
Szirtetek, örvények felett
bizton járhatok veled.” (EÉ 392,1)

